

krajnske prerokinje, ki, kakor nekteri terdijo, na nekim hribu pri Soderšici čudeže dela. Meni se le to čudno zdí, de duhovni in svetni oblastniki take burke toliko časa vganjati pusté!! Znabiti se bo reklo: kako čmo pomagati? Dekleta ne moremo staršem vzeti? Zakaj ne? Se vzame staršem sto in sto, tisuč in tisuč zdravih verlih mladenčev v brambo deželá — zakaj bi se ne vzelo eno bolno dekle in se dalo v bolnišnico ozdravljati v brambo čiste vére in odvernjenje toliko škodljivih vraz in sleparij!

Poprejšnje potovanje po nekdanji Japidii premišljeva je sim prišel v hipu na verh gojzda, ki Postojnsko dolino od Planinske delí. Tù se mi je prikazala lepa cerkev Matere Božje na Planinski gori, kamor ljudje iz mnogih krajev, posebno pa iz Hrenovske in Slavinske fare o malim Šmaru radi na božjo pot hodijo, in kjer sim se v mladih letih, ko sim na jesenske šolske praznike iz Ljubljane domú hodil, z domačimi ljudmi in z drugimi znanci velikokrat sošel. — Iz verh gojzda pelje prav lepa cesta, ki se víje kakor Koroska cesta čez Ljubelj, v Planino, velik, lep in bogat terg prek visokiga hriba. Pred tergam še stoji današnji kakor straža okrogel stolp maliga grada (Kleinhäusel), v katerim je glasoviti Rauber bival, ki je Jamskiga Erazma zaterl. Precej pri tem stolpu pride Pivka iz Postojnske jame spet na svetlo; tode ne pravi se ji več Pivka, temuč Unc, ki že pri izvirku velik malin goni. Veliko vode dobiva Unc pa tudi po drugim izvirku, narberžé iz Cerkniskiga jezera, v nekim zalim kotu bolj proti jugu, in teče po prav prijetni ravni dolini, ki veliko sená rodí, malo več kot eno uro dalječ proti Garčerevcu, ter se tù v ravnini spet v podzemeljske jame pogrezne. Še le na Verhniki pride spet na svetlo, pa imé še enkrat spremeni in se Ljubljanska imenuje. Ko ob dolgo deževnim vremenu iz omenjenih izvirkov toliko vode pride, de je žrela blizo Garčerevca dovolj požirati ne morejo, se napravi povodinj, ki celo dolino zalije, in se včasih — k sreči ne ravno pogostama — tako naraste, de ni nobeniga drevesa v dolini iz vode viditi, in de se morajo ljudje v spodnji Planini iz svojih hiš vmakniti. — Zavolj večkratnih takih povodinj se je morala tudi cesta, ki je nekda posred doline skozi Laze šla, više prek visoke gore skozi Garčereve napraviti, in v nekterih krajih prav iz žive skale izsekati. — Še je opomniti tù krasniga, nekda Kobencelnoviga, potem Koreninoviga, zdaj pa Windišgrečoviga grada, ki mu po domače sploh Planinski grad, po nemško pa „Haasberg“ pravijo, in ki na desni strani Unca Planinskemu tergu nasproti stoji.

### **Pogled v Bosno \*).**

Vseslaveni in celò tisti, ki se osobito le Slavene imenujejo, se ozirajo z radovednim očesom v evropsko Turčijo. Tam so Slaveni še, kakor so bili nekda, prosti tujega kvara, skoz 300 let so skoraj na enej in iste stopnji ostali. Čeravno ne omikan, vunder ni pokvarjen ti narod, je krepak in se evropske mehkužnosti še ni navzel, ktera je zahodno Evropo že skoraj ob vso moč pripravila. Ena veličanska misel, ena vne-majoča iskra, en mogočen mož, — in trohljeni stebri evropske Turčije bi se stresli in zrušili.

Kakor mēdlo truplo, ki nima notrajne, oživljajoče gorkote, boleha država nekda tako silnega carstva Ozmanov. Tudi poskušnje starega prijatla gjavrov, Rešid-pašata, strohljeno, razjedeno in podkopano poslopje Izlama po potrebah novega časa popraviti, so več pokvarile, kakor koristile pri svojeglavnih starih Turčinih,

ki psujejo vsacega človeka, ki ni njih rodú, in zaničujejo vse, kar ni turškega. Evropska Turčija je nehala biti, kar je nekda bila, strah zahodnim dežlam; ni pa nehala biti državna potreba, od kar je „zlati rog“ pravdo zastavil državnikom zapadnih in severnih dežel.

Slaveni v Turčii so Turkom tērn v pēti; to razodeva sultanova vlada očitno; čimu sicer tako silovito ravnanje v Bosni? Zakaj se ljudstvu orožje jemlje, kteremu je orožje toliko kot trupu duša? Neumno bi bilo misliti na vstajo Slavenov in posebno na Turškem sedanji čas; da pa Slaveni vendar le Turkom strah delajo, da se na poznejo mogočnost vstaje endi vére, pričajo plašne serca v Carigradu.

Serbia, Moldavia, Vlahija so turški jarm zaporedoma otresle; Gerško se je oprostilo; če Bulgarsko pod turškim žezlom ostane, se ne vé; kos za kosom je tergala Rusia od Turčije tikama do poslednje meje Turškega. Ako bi na Ruskem zares vse v tako popolnem redu bilo, kakor se v unanjih državah meni, — ako bi v terdnjavah njih dovolj živeža bilo, ako bi topništvo tako močno stalo, ako bi vojaštvo tako izurjeno v orožji bilo, kot so armade evropske, znabiti da bi bili Rusje že poterkali na Carigradske vrata. Menimo vendar, da velikan sveta še ni versača svoje moči dospel, da ura še ni prišla, mu nad Černo morje udariti. Ako bi se kaj takega sedaj zgodilo, bi mu cela Europa s topovi odgovorila, ker izobraženi narodi zahodnih dežel še niso tako opešali, da bi pri tacem početji mirno gledali. Pšica v serce večernih dežel se še ne smé vbosti. — Turčija bo vidoma sama razpadala in obnemogla.

Turški Slaveni se tiste dōbe veselē, ker upajo, da bojo rešeni silnega jarma, ki jim vničuje véro in narod. Oni se ozirajo večidel na Rusko, kamor jih močna véz, véz vére, vleče. Bosnjakom, Serbom in Bulgarom gré véra čez vse, in jim je veliko več kot narodnost. Napad na svete pravice njih vére zamore spodbosti to ljudstvo k vsemu, kar le človeška moč storiti zamore.

Večkrat se je Ruski vladi očitalo, da to tako živo iskro vére in narodske žlahte podpihuje v Bosni in na Serbskem. Tako očitaje pa je krivo oponašanje. Tega Rusii ni treba, ker samo po sebi se razvija ondi vse v njeni prid. Ni ji potreba skrivnih poslancov pošiljati med turške Slavene, da bi v njih narodsko zavest budili, ker oni nikdar niso pozabili narodske zgodovine. In če se tudi tù in tam kak opravnik vseslovanske stranke prikaže, se to ne zgodi po naročilu Rusie, še manj pa po naročilu Austrie, ki takih naklepov gotovo ne kuje.

Le spomniti se je treba živega gibanja v Bosni, ko so v letu 1848 Slaveni se zoper Madjare bojevali; znano je, da so se jim Bosnjaki v pomoč ponudili, in ker se jim je to odreklo, se je vendar marsikak junak z gor in gojzdov Bosne prikradel na Savo, se vdeležit svete vojske. Jugoslaveni se naprej pomikajo, nemška izobraženost sega proti jugu in tako si nasprot stojita dva naroda na zgornji Savi inakih misel, inakih djanj. Ako bi ne bila Austria tudi nemška pervooblastna država, bi serca Bosnjakov za njo veliko živejši bile; toliko bolj se tedaj na Serbsko ozirajo, na mlado, novorojeno državo Slavenov, deželo njih željá.

(Dalje sledí.)

### **Novičar iz slovanskih krajev.**

Iz Senošec 2. maja. — Če je južno vreme slišimo lepo zvonjenje iz bližnje primorske vasi Štorje imenovane. Spet hvali delo mojstra — našiga rojaka Samasa-ta, ki je zvonove vliil. O ti priliki memo gredé

\*) Iz nemškiga Teržaškiga časnika »Triester Zeitung«.

moke zdajo toliko kolikor 1 cent dobriga tičjeka (guano).

En cent v moko razdrobljenih ogeršičnih preš je tedaj v stanu, dokler njih gnojivna moč terpi, 2 do 3 cente režji izrediti, namreč čez polovico tega pridelka o prvem letu, četrti del v drugim letu, in nekaj še v tretjim letu.

Olje, ki ga imajo preše v sebi, nič ne pripomore k gnojivni moči, marveč jo še zaderžuje, kakor tudi mašoba sirovih kosti, ker trohnjenje brani. Mašoba ali olje prevlečete seme, da zrak in mokrota ne morete prav do njega. To so skušnje poterjale, — za to so tiste preše, iz katerih je olje čisto izprešano bilo, za gnoj bolji; za to tudi Angleži preoljnate preše, ki jih iz Francoskiga ali Nemškiga dobivajo, še enkrat izprešati dajo.

## 2) Preše za živinsko pičo.

Preše za pičo so pa tolikanj bolj, kolikor več imajo še olja v sebi, ker mast in oljate reči živino redijo, da se odebeli ali spita. Angleži za tega voljo celo tako ravnaajo, da laneno seme naravnost, ko so ga v debelo moko somleli, za živinsko pičo porabijo, in pravijo po skušnjah, da jim to pri živini več dobička donese, kakor če bi se izprešano olje prodalo in bi se le preše za pičo porabile. Olje da v živini spet olje, to je, mast in loj, — iz gnjilca pa se naredi meso \*).

Kako velik dobiček dajo preše kmetovavcu, ako jih zraven druge piče živini poklada, kažejo očitno sledeče skušnje.

Na Angleškem, kjer so natanjko redivo moč preš poskušali, so zvedili, da v 100 funtih preš je 4 funte in pol gnjilca, to je toliko kot 20 funtov mesa; pol funta se ga pogubi po dihanju in kožnim hlapenju; vse drugo ostane v gnoji.

Če hočemo tudi prav nisko rajtati, bomo vunder le našli, da preše za pičo še čez dvakrat toliko dobička donesó kolikor veljajo, in četertino ali tretjino več, kakor če bi jih naravnost za gnojenje porabili. Pri molznih kravah pa tudi ne bo rajtinga v napak šla, ako rečemo, da 100 funtov preš nar manj 120 funtov mleka da, (tečnost gnoja gré posebej v rajtingo).

Ta prerajt ni za mizo narejen, ampak iz gotovih in natanjko napravljenih skušinj, ktere nam kažejo, da si zamore kmetovavec pri živini in za gnoj veliko s prešami pomagati, dokler so v sedanji ceni.

(Konec sledi.)

## Pogled v Bosno.

(Dalje.)

Jezik in véra Slavena mnogo bolj vnemujeta kakor omikanega Nemca. Kdo zamore o prigodbah soditi, ki bi se znale, čeravno ne prav verjetno, unkraj Save pripetiti? Tudi na Serbskem so si Turki, kar je padla hiša Nemanja, na vso moč prizadevali, narodnost zatreti. Pa „narod ostane narod!“ kličejo Slaveni, in sveta vojska rešenja je vsacemu Serbu še živo v spominu. Europa je bila takrat trudna, nobeden ni gledal na Serbe, ki so se bojevali za svobodo, ki so prvi kamen iz trohjenega poslopja Turčije izvalili. Mar menijo v Carigradu, da bi se v Bosni in na Bulgarskem ne moglo tudi kaj takega zgoditi? Mar menijo, da slavenski narodi tako lahko svoje zgodovine pozabijo?

Našli smo od bregov Volge do Savskih nižav različno omikane narode, vedno in povsod pa vendar toliko

\*) Gnjllec (Stickstoff) je tista pervina, ki je obstojni del vsih žival, v manjši primeri tudi vsih rastlin. Ker se odločva iz gnjiječih mrtvin, se tako imenuje.

Vred.

izobraženih, da zamorejo zgodovinske spominke med ljudstvom ohraniti. Teh spominkov pozabiti je nemogoče, — s temi ljudstvi ravnati po tujem, jim narodsko zavest vzeti, bi bilo prazno delo. Če Bosnjaki tudi vseslavenstva ne poznajo, vendar véjo, da so veja velicega slavenskega debla. Ta zavest, kdo jo jim zamore vzeti? Ako se družji zver k zveri, zakaj bi se narod k narodu ne družil, če je tudi manj izobražen?

Tega bi turška vlada nikdar ne imela pozabiti.

Večina prebivavcov v evropski Turčiji je gotovo kristianov in Slavenov. Osmanov (Turkov) je 4 milione in 100.000, Slavenov 7 mil. in 200.000 pol miliona je Romanov, z družimi rodovi skupej vsih kakih 16 milionov duš. V Bosni se šteje pol drugi milion Slavenov in na Bulgarskem 4 milione. Ker smo že omenili, kako pomembo ima véra na Turškem, je vladi treba pomisliti, da ima v Evropi le 4 milione muhamedancov, nasproti pa 11 milionov in 400.000 prebivavcov, ki so gerške vére, in 260.000 katoličanov. V Aziji je nasproti število muhamedancov mnogo obilniši. Na to bi imela turška vlada posebno gledati. Čudno je, pa ne nepričakovano, da se Angleški poslanci ne pritožijo, ko se kristjani tlačijo. Oni za Serbe niso nič storili, pa menda tudi za Bosnjake ne bodo nič storili. Oni dobro vedó, da jih ostro ravnanje vedno bolj od Turčije vleče. Angleži se pritožujejo o trinoštvu na Neapolitanskem, — trinoštvo na Turškem jih vedno veseli, dokler angleških državljanov ne zadene.

Mikalo bi človeka zgodovinsko polje Bosne dobro ogledati od prvega bana do Štefana Tvertkoga prvega, ki je bosniško kraljestvo vstvaril, in 15 let, od leta 1376—1391, vladal. Takrat se je kralj ponosno imenoval kralja Serbskega, Bosne in Primorja. Slava tega kraljestva pa je malo časa terpela; ugasnula je s Štefanom Tomaževićem, poslednjim kraljem v letu 1463. Car Mehmed drugi se vsuje v Bosno z ognjem in mečem, in kralj mu mora na leto 25.000 cekinov odkupnine plačevati. Ko pa tega ne stori zanašaje se na Rim, pridere zopet sultan s svojimi armadami, — Rim pa, Benetke in Ogri ga zapusté. Od te dôbe, skoraj 400 let, vlada polomeseč v tej deželi, ki se je vedno bolj pogrezovala tako, da so večkrat nje keršanski kralji Turke pomoči prosili. Bosna je bila sultanu Mehmedu most na Laško zemljo, in kakor je umirajoči Uroš na Serbskem svojega sina izdajavca in svojo deželo preklel, je tudi na vesti kralja Tomaževića ležal kervavi dolg — očetomora. Toraj je tudi čez Bosno prokletstvo prišlo!

(Konec sledi.)

## Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

\* Dunajski Slovani so se za gotovo namenili česki almanach „Holubice“ izdati. Čisti znesek se bo podaril za narodno gledišče v Pragi.

\* Ravno je prišla v Pragi na svitlo polyglotta kraljodvorskega rokopisa v izvirnem in novem pravopisu od Vaclava Hanka. Razun českega obseže tudi prestavo nemško, angleško, laško, poljsko, rusko, serbsko, ilirsko in gornjo-lužičko.

\* Časopis českeho muzeum 1852 25. ročnik, zvezek prvi je prišel ravno kar v Prazi na svitlo.

\* Gospod dr. Radlinsky v Budimu je razpisal naročbo na drugi tečaj: Pohladi kazetelského rečníštva v štirih zvezkih. Naročnina znese 5 gold.

\* Pridni gosp. dr. Matija Sporer je spet spisal dve igri „Upirina“ in „Edipos“ v ilirskim jeziku.

\* Vdova ranjega Kollar-a misli izdati imenitno delo: „Slavy dcera“, pomnoženo z novimi pesmi, ki še niso nikjer natisnjene bile.

se da tudi dobra kolomáz napraviti. V ta namen se velik prazen lonc do verha v zemljo zakoplje in z gosto drateno mrežico pokrije; drugi manjši lonc se napolne s kebre in povezne nad uniga v zemlji; potem se zakuri okoli kebroviga lonca; oginjš umori kebre in obilo masti iz njih v spodnji lonc izleče.

Koliko tisuč in tisuč kebrov bi se na tako vižo v enim dnevu pokončalo! Koliko milijonov prihodnjih červov bi se zatèrlo! Koliko sadú bi se ohranilo, ako bi se vsi kmetovavci zedinjeni tega dela lotili! Le tú in tam en priden si ne more pomagati. Zanikernost v pokončanju kebrov je kriva, da nam ta merčes tolikokrat toliko škode napravlja! Anton Namre.

### **Poskušnja noviga v nasih krajih celò malo znaniga poljskiga in drugiga kmetovavskiga orodja.**

Silno napredvanje učenost, umetnost in kupčije vleče za sabo tudi kmetijstvo, ga podpira v njega neokorni terdi hoji, in mu ponujevaje pripomočke k vedno večji povzdigi.

Kdor še ne vé, koliko kemia pripomore k povzdigi kmetijstva, naj bere Vertovcovo „kemio“, naj bere njega „vinorejo“. Kdor ne izume, kaj umnost zamore, naj se ozrè na delo železne ceste, zlasti kodar mostove zidajo, bo vidil kako lahko in urno teške kamne prekladajo, prepeljujejo in vzdigujejo; — naj se ozrè na izdelano železnico, in vidil bo, kako en sam parovoz vleče za sabo do 5000 centov s tako naglostjo, da 5 do 6 ur hodá v eni uri opravi, kar je sicer 300 močnih kónj po ravni cesti z dolgo zamudo komaj zamoglo prepeljati; — naj pogleda na morji parobrode, kako hodijo svojo pot vsim vetrovam in viharjem nasprot; — naj se ozrè na naglo knjižno natisnilo, s katerim dva človeka zdaj več natisneta, kakor nekdanj 8; naj pomisli, kako delječ je prišlo pisanje, da se zamore tako naglo pisati, kakor se govori; — naj pogleda v nove popirnice, kjer z eno mašino na dan iz 35 centov cunj 20 centov popirja naredé! ali v olarijo, kjer z eno prešo na dan do 60 centov ogeršičniga semena sprešajo, in 30 pa tudi še več centov olja napravijo; — naj pomisli, da so mašine najdene, s katerimi se lanéno in konopno predivo s silno naglostjo lično, tanko, in v enako nit izprede, kakorsne nar boljši predica izdelatine more; — naj pomisli še krono vsih znajdb — naglost, s katero se misli in djanja po telegrafu naznanujejo. Iz daljnih krajev in tudi čez morje zvemo v malo minutah, kaj se tam godí. Vsaki dan opoldne zvéjo iz Prage v eni minuti po celi železni cesti cesarstva, koliko je tam ura, da se po nji vse ure na vsih kolodvorih enako popravijo.

Iz vsih teh prenapredb zamore kmetovavec soditi, da bi se tudi dalo popraviti in zboljšati marsikaj v njega ravnanji, polajšati obdelovanje zemlje, pomnožiti gnoj, zboljšati pridelke, živinorejo, sado- in lesorejo. Obilnost prebivavcov v nekterih krajih, sitnost v pridobljenih zvestih dobrih in urnih poslov in delavcov po spodobni ceni je že v večih krajih Europe in Amerike kmetovavce prisililo misliti, kako bi bilo mogoče z majhnimi potroški iz zemlje veliko in dobrih pridelkov pridobiti. Prehiteli so umni kmetovavci mnogih deželá z zboljšanim orodjem, z umno izvolitvijo vsakteri zemlji priličniga sada, z umnim pomnoženjem gnoja itd. druge

kraje, ki se stariga kopita deržé, takó da zamorejo svoje pridelke po nižjih cenah koristno spečati, starokopitneže tretji in lepe denarce iz njih dežel na-se vleči.

(Dalje sledí.)

### **O gojzdnih zadevah.**

V 26. delu „državnega zakonika“ je razglašen ukaz c. k. ministra kmetijstva in rudnarstva od 24. aprila t. l. veljaven za Štajarsko, Krajnsko in Koroško deželo, ki se takole glasi:

„Dvomilo se je, kdo ima po obstoječih gojzdnih postavah za Štajarsko, Koroško in Krajnsko predpisano odkazovanje (zaznamvanje) lesa, brez katerega odkazovanja nihče, ki ima zavolj služnosti ali sicer pravico ali dervašino v gojzdu, lesa, derv ali družih gojzdnih pridelkov za se jemati ne smé, sedaj opravljati, odkar so nehale biti grajšinske gosposke, ktere so to opravilo vsled njim izročene policijske nadčuvanja nad gojzdi oskerbovale. Da se ta dvomba odpravi, se po dogovoru z ministerstvom pravosodja in notranjih opravi izreče, da imajo odslej tam, kjer je državna uprava pravilnike za varovanje gojzdov postavila, le-ti les odkazovati, — kjer pa taci ni, pa lastnik gojzda ali pa tisti, kogar je on za varovanje gojzda pooblastil.“

„Ako bi se le-ti tistemu, ki za les prosi, ga odkazati branili, ali odlašali, ali sicer zadržke delali, se smé vsak, ki misli, da to njegove pravice krati, pri politični oblasti (okrajnem glavarstvu) pritožiti. Opomni se pa, da gré po gori omenjenih gojzdnih postavah in gojzdnih predpisih, ki sicer svojo postavno moč tudi naprej popolnoma obderžé, vsakterega, ki bi si les ali druge gojzdne pridelke brez omenjenega odkazovanja vzel, kakor pregrešnika zoper gojzdne postave kaznovati (štrafovati).“

### **Pogled v Bosno.**

(Konec.)

Ohraniti si svoje pravice so se plemenitniki (žlahtniki) Izlamu (turški véri) podvergli in kmalo ni bilo v Bosni nobeniga družiga, kot gospodovavci in sužni, Turki in kristiani. Prišel je sicer močni ogerski kralj Matija Korvin v deželo, ogerski kralji in nemški cesarji so zaporedoma gospodovali, cesarski vojskovodi so v 17. stoletju marsikako zmago obhajali in slavni Eugen je prvi turško moč v Banatu vničil. Še stojé v Belgradu terdnjave iz časov tega srečnega vojskovodja. V letu 1699 se je mir storil in meja odločila, kakor je še dandanašnji. Tudi primerje v Pasarovicu ni bilo srečno. V letu 1737 je vojvoda Hildburghauski celò Banjaluko posedel, pa tudi ni sreče imel. Od miru v Sistovu sklenjenem je vse pri starem ostalo. Kaj se je od tistiga časa v Bosni zgodilo in kakošne so razmere sedanje, je, bodi Bogu milo! predobro znano. Vsi veziri, ki so v Bosni bili, so bolj ali manj le za svojo mavho skerbili. Koliko so morali kristiani davkov plačevati, koliko terpeti, tudi ni neznano. Ko se je Omer paša zoper vstajnike dvignul in jih lanskega leta vpokojil, so kristiani boljših dni pričakovali. Kako grozno so se goljufali, vé zdaj celi svet!

Černogorci so pokazali, da naj večja stiska je mati naj večje svobode. Oni so se rešili presilnega turškega jarma, tako, da Turčiji do zdaj ni bilo več mogoče Černogoro spet pod svojo oblast dobiti. Černagora je živ izgled, kaj da se zamore zgoditi, ako v Bosni prenapete strune ne odjenjajo. Zaporedoma so se gorski okrajji Berda Černigori pridružili, in Grahovo se bolj na Černogoro naslanja kakor na Turčijo. Serdito gledajo Čer-

negorci iz svojih gor na ljuto počenje Turkov, vedno pripravljeni v nižave stopiti in se ondi vseliti.

Prosti Bosnjak ni vseslaven, kar tudi mogočniki v Sarajevem dobro vedó, čeravno od vseslavenstva govore, da zamorejo kristiane terpinčiti; pa spomniti bi se vunder utegnul Bosnjak, da je Slaven, — kristiana se že davno čuti. Na kakošno pripomoč kristianov se zamore Turčija po poslednjih dogodbah v Bosni zanesti, ako bi je kdaj spet potrebovala? Bo mar kristian za Turčina kri prelival? Bo znabiti tako hitro pozabil, kaj se je njegovim duhovnom, kaj njegovim knezom godilo? Se bo zanesel na nove obljube, ker se stare niso spolnile? Naj bi turška vlada ne pozabila, da tako ravnanje, kakor v Bosni v poslednjih časih, ne bo nikdar ljubezni do vlade vterdilo! Naj bi prizanesljivosti, ktero ji kristianski vladarji skazujejo in katerim ima le svoj obstoj zahvaliti, ne plačevala s tacim preganjanjem kristianov, ki ga nima para v zgodovini 19. véka!

Početje v Bosni in Hercegovini je dospelo nar višjo stopnjo. Ne moremo zapopasti, kaj da poveljnikom k tacemu ravnanju pogum daje? Jeli zaupanje v lastno moč? Javalne! Pri takem početju je komaj potreba, da bi se mu ptuje vlade zoperstavile; se bo samo splačalo. Obupni boj kristianov bi imel kaj več pomeniti, kakor vojska vstajnikov preteklega leta; obupnemu kristianu bi puhla Turčija ne mogla zoperstati, in nobena omikana Europejska vlada bi ji o tacih okolj-sinah na pomoč ne prišla. Naj bi tisti, katerih dolžnost je v Carigradu čuti nad početjem oblastnikov po deželi, to reč resno prevdarili!

### **Potovanje**

*po nekterih jugo-slavenskih krajih.*

*Spisal M. Verne.*

#### **7. pismo.**

Dragi prijatelj!

Verhnika ima več prav lepih hiš. Poseben kinč pa ji je velika in krasna, še le letos sozidana cerkev sv. Pavla. Poprejšna farna cerkev je bila že davno premajhna, in častiti g. tehant Pečár je verle Verhničane napravil, si z lastnimi stroški novo sozidati. Stroškov pa je bilo veliko, in nabirati jih, je opomnjenimu tehantu mnogo skerbí napravilo. Za svoj trud, za svoje goreče prizadevanje in velike skerbí ima pa zdaj veselje, de je fara s krasno, dovolj prostorno cerkvijo previdena kakor gré.

Ker sim bil več dní na Verhniki, sim imel čas, tudi Verhniško okolico ogledati. Narprej sim šel na severno stran po lepi, skoraj dve uri dolgi, pa ne široki dolini v Podlipo, kjer sim se soznanil z ondašnjim g. fajmoštram Hicinger-jem, iskrenim rodoljubam in posebno pridnim pisateljem slovenskim, ki verh mnogo družiga tudi cerkveno zgodovino, mende prvi v slovenskim narečji, piše.

Drugikrat sim šel še nekoliko dalje bolj proti izhodu v Horjul. Tù me je g. fajmošter Jerála, ki ga ljudje zastran njegove pohlevnosti in miloserčnosti visoko spoštujejo, prav prijazno sprejel. Vselej sim vesel, kader se s kakošnim takim verlim možem snidem, ki v tihim stranskim kotiču, za kteriga svet ne vé in ne mara, med priprostim ljudstvom, ko oče vsred svoje družine, živí in veliko dobriga dela in pospešuje. Majhna, pa zala Horjulska dolina pa bi mi bila še bolj dopadla, ako bi o nekterih krajih preveč močirna ne bila. Horjulci so si nov, 24 centov težek zvon napravili in so ga, ravno ko sim tam bil, v zvonik stavili. Našim rojakam je soglasno zvonjenje posebno veselje, in pobožni deželi so lepe bele cerkve, večidel na gričih, krasen kinč.

Iz Horjula sim še tisti dan v drugo, nekoliko prostorniši dolino, namreč v Polhovgradec prišel. Tudi ondašnji duhovni so me prijazno sprejeli, in iz serca sim bil vesel, odkritoserčnost najti, kakoršne ni povsod. Nar več pa me je veselilo, de sim, kar mi je bilo že dolgo pri sercu, priložnost imel, se g. grofu Blagaj-u in njegovi gospej pokloniti. Cela dežela ju spoštuje zastran miloserčne priljudnosti, in resnično sta vse hvale in časti vredna. Gospod grof, verli domorodec naš je po rodu slavnih mende rimskih Ursinov. Že pod ogerskim kraljem Ludovikom okoli leta 1350 se je odraselk te slavne rodovine na Horvaškim vstanovil, pa še le 200 let pozneje, ko so siloviti Turki Blagajsko grajščino napadli in vzeli, se je Franc Ursini v letu 1547 na Krajnsko preselil, in od takrat so Blagajski Ursini tudi naši vedno blagi in domoljubni Krajnci. — Nekdanji Polhov grad je bil na okroglim stermim griču ravno nad vasjó. Sedanji grad pa je blizo vasi v nekim kotu na severno-izhodni strani. Cerkvi, ki je popolnoma greški križ, in v kateri so pod vodstvom g. Rihar-ja ravno nove orglje stavili, ni kaj reči, kakor de je znabiti nekoliko premajhna. — Tù sim ogledal tudi delavnico nekiga podobarja, ki, desiravno samouk, lesene podobe prav lično in umetno izdeluje.

Iz Polhoviga gradca sim šel po dolgi zali dolini svojiga nekdanjiga součenca g. Poklukar-ja, fajmoštra na Dobrovo, obiskat.

Nekoliko od Polhoviga gradca, ali marveč sred pota med Polhovim gradcam in Dobrovo, sim prišel v Dvor, kjer sim staro, veliko cerkev sv. Petra našel, kakoršne se tù nisim nadjal. Vsa je iz rezaniga kamna, in že v letu 1544 je bila sozidana, kakor napis nad krasnimi velikimi vrati pové: „Gregorius Ruckenstein Magister operis An. Dom. MDXLIII.“ Škoda, de prenisko stoji, in de je nekdo notranje stebre z neko rumeno barvo olosal. — Tudi Dobrova ima prav zalo cerkev, kamor Ljubljancani pogostama na božjo pot hodijo, kakor so pobožni ljudje že v začetku trinajstiga stoletja hodili. Fajmoštrovo pohoštvo, nekoliko više ko cerkev, na griču sred množiga sadniga drevja, je veliko in lepo kot grad.

Iz Dobrove sim se na Verhniko vernil, in potem na južno stran v Borovnico (Franzdorf) šel. Pot pelje čez Ljubljanco po lepim rodovitnim polji v veliko premožno vas z imenam Vert, ki je štric Verhnike in komaj pol četerti ure od nje; — dalje pa poleg visociga ogojzdeniga hriba. Iz tega hriba izvirajo tudi nektare majhne reke, namreč mala Ljubljanka, Bistra, Borovnica in še dalje proti izhodu Išca, ki se vse v Ljubljano stekajo, in vodo narberže iz Cerkniskiga jezera dobivajo. — V eni uri se pride v Bistvo (Freudenthal), ki je bila nekdanj bogat meniški samostan konec velike ravnine Ljubljanskiga močirja. Dandanašnji grad je verliga rodoljuba g. Gallé-ta s krasnim vertam in z lepimi ribniki. — Še eno uro naprej je v ravnim, pa ne širokim kotu med visokimi hribi Borovnica, kjer se zdaj krasno, važno delo izpeljuje, namreč čudovid potovod ali most za železnico. Kakih 220 sežnjev bo dolg in 20 sežnjev visok; gotovo je malo takih na svetu. Ta potovod bo tedaj čudež človeške umetnosti, in bo z mnogimi čudeži narave notranje Krajnsko znamenito kinčil; tode še nekoliko let bo treba čakati preden bo doveršen.

### **Novičar iz slovanskih krajev.**

Xp. Iz Celja. 8. maja. Da bi se stolica g. knezoškofa Lavantinskega po željah gotovo vsih Štajarskih Slovencev iz Št. Andreja v Celje prestavila, je še vedno